

پس از فروپاشی نظام کمونیسم در جهان و آزادی کشورهای اروپای شرقی از یوغ اسارت کمونیسم و نیز وحدت مجدد دو آلمان به شکل حادثه‌تری قدعلم کرده است. تقاضای عضویت برخی از کشورهای اروپای مرکزی و شرقی در جامعه اروپا و رویدادهای سیاسی دهه‌های ۱۹۸۰ و ۱۹۹۰ اتخاذ و اعلام مواضع مالی، پولی، سیاسی و دفاعی واحدی را از سوی جامعه اروپا ایجاد کرده است ولی اکثراً نظرات اعضای برجسته و مهم اتحادیه اروپا مانند آلمان، انگلیس و فرانسه بر نظرات دیگر شرکای اقتصادی و سیاسی غلبه کرده است. اگر جامعه اروپا بتواند مشکل تصمیم‌گیری واحد سیاسی-اقتصادی خود را حل کند و راه را به سوی اتحاد کامل اروپا هموار کند مسلماً در تکوین نظام نوین بین‌المللی که در حال گذار از سیستم دوقطبی به سیستم چندقطبی است نقش مهمی ایفا خواهد کرد.

اتحادیه اروپا : مشکلات و

راه‌حلها

با تعیین اقدامات ضروری برای تکمیل بازار داخلی، اوراق سفید سال ۱۹۸۵ کمیسیون اروپا برنامه سال ۱۹۹۲ را پی‌ریزی کرد. برخلاف جامعیت و دقت چشمگیر آن^۱، اوراق سفید بیشتر بر آورد حساب شده‌ای از ملاک‌های لازم برای بازار واحد اروپا بود تا بیان یک واقعیت مسلم. همچنین اوراق سفید با تجدید نظر در قراردادهای قبلی، تحرک تازه‌ای به پیشنهادهای قدیمی به‌عنوان یک ابتکار جدید و هیجان‌انگیز بخشید. اما اوراق سفید خیلی دور از واقعیت و عملی بودن به نظر می‌رسید. تعداد پیشنهادهایی که برای تکمیل بازار واحد ضروری بود به چیزی در حدود ۲۸۲ پیشنهاد سرمی‌زد. اما آنها دقیقاً و همیشه ۲۸۲ تا نبودند بلکه برخی آنها وقتی به رأی گذاشته می‌شدند غیر ضروری تشخیص داده می‌شدند و برخی نیازمند متمم و گسترش حیطه بودند. به هر حال، با توجه به پیچیدگی بازار جامعه

جامعه اروپا با مشکلات متعددی در زمینه چگونگی حذف کامل موانع موجود بر سر راه دستیابی به اتحاد کامل روبروست. موانع همگرایی در بین دولت‌های عضو اتحادیه اروپا شامل موانع ملموس و محسوس از قبیل موانع فیزیکی، تکنیکی و مالی و همچنین موانع مشکلات مرتبط با نحوه شکل‌گیری سیاست خارجی و موضعگیری دولت‌های عضو در برابر جریان‌ات و حوادث سیاسی جهان می‌شود. در این گفتار سعی بر این است که به موانع محسوس همگرایی در اتحادیه اروپا و راه‌حلهای ارائه شده از سوی شورای اروپا و کمیسیون اروپا پرداخته شود و مشکلات سیاست خارجی و دفاعی جامعه اروپا را به مجالی دیگر وامی‌گذاریم.

تنوع سیاسی، اقتصادی و فرهنگی ۱۵ کشور عضو جامعه اروپا و بعضاً احساسات ناسیونالیستی برخی از اعضای این جامعه مانع از شکل‌گیری سیاست و دستورالعمل واحدی برای حذف کامل مرزهای فیزیکی و جغرافیایی در بین اعضا شده است.

از آنجا که جامعه اروپا از نظر سیاسی هنوز به یک سازمان یا نهاد فراملیتی کاملاً واحد تبدیل نشده است و تمامی اعضا در امور داخلی و اتخاذ سیاستهای خارجی و مالی و مواضع بین‌المللی حق حاکمیت خویش را حفظ کرده‌اند و به‌عنوان دولت‌های مستقل و آزاد شناخته می‌شوند و تاکنون از نظر سیاسی و در رابطه با تصمیم‌گیری سیاسی دسته جمعی به توافقات نهایی دست نیافته‌اند و برخی اعضا هم حاضر نیستند بخشی از حاکمیت ملی کشور خود را به یک سازمان جدیدالتأسیس به نام اتحادیه اروپا که در حال تکوین است واگذار نمایند مشکل روند تصمیم‌گیری و اجرای یکپارچه مصوبات کمیسیون یا شورای وزیران یا پارلمان اروپا بویژه در زمینه سیاست خارجی، سیاست پولی و دفاعی در کوتاه‌مدت حل‌ناشدنی به نظر می‌رسد.

این مشکل بویژه در دههٔ پرحادثهٔ ۱۹۸۰ و

برخی مشکلات و موانع بر سر راه اتحاد اروپا

نگارش ناصر سالم پور

از دانشگاه نیو ساوت ویلز - استرالیا

اروپا، جای تعجب نیست که خطوط فاصل میان سه‌دسته از موانع همگرایی در اروپا یعنی موانع فیزیکی، تکنیکی و مالی، از چشم‌انداز کمیسیون اروپا روشن و مشخص نباشد. برای نمونه، اوراق سفید هماهنگ‌سازی مالیاتی ارزش افزوده را در گروه موانع مالی طبقه‌بندی کرد اما قوانین شرکتها را در دسته موانع فنی جای داد.

(۱) موانع فیزیکی

موانع فیزیکی از قبیل گمرک، پاسگاههای مهاجرت در تردد بین مرزهای دول عضو اتحادیه اروپا، موانع بسیار قابل لمس برای بازار واحد بود. براین اساس کمیسیون در نظر داشت که بطور آشکار و صریح آنها را تا سال ۱۹۹۲ کاملاً از میان بردارد.

موانع فیزیکی شامل محظورات برای جابجایی مردم (کنترل پاسپورت و محدودیتهای اقامتی) و کالا می‌شد البته رفع موانع ورود و خروج کالا خیلی راحتتر از برطرف ساختن موانع آزادی تردد مردم بود.

(۱-۱) جابجایی کالا

بطور معمول تشریفات گمرکی، صدور برگه ترخیص کالا و بازرسی‌ها در پستهای مرزی اعمال می‌شود. کمیسیون اروپا يك رهیافت دو مرحله‌ای را برای حذف واقعی موانع جابجایی کالا در مرزهای جامعه اروپا در پیش گرفت. ابتدا دول عضو، تمامی اوراق گمرکی خود را به شکل استاندارد که مدارك اداری واحد^۳ نامیده می‌شد تبدیل کردند که از ابتدای سال ۱۹۸۵ قابل استناد بود. سپس این مدارك اداری واحد عمدتاً از اول ژانویه ۱۹۹۳ از میان برداشته شد و همین باعث حذف ۶۰ میلیون مدرك در هر سال گردید.^۴

از نقطه نظر سیاسی، پایان دادن به تأخیرات طولانی و تشریفات پر هزینه مرزی بین دول عضو اتحادیه اروپا، بسیار با اهمیت و منظور نظر اعضا بود. در واقع تا آخر سال ۱۹۹۱ شورای اروپا تمامی مقررات ضروری را پذیرفت. در اکتبر ۱۹۹۲ کمیسیون اروپا گد گمرکی مشترکی^۵ را همراه با مجموعه

خلاصه قوانین رویه گمرکی ناظر بر اموری از قبیل ورود، ارزیابی و انبارسازی کالا صادر کرد. ولی برای موانع فیزیکی که در بخش کمتر مرئی حوزه کشاورزی بود باید اقدامات زیادی انجام می‌شد.

بازرسی‌های مرزی، طیف گسترده تمهیدات بهداشت گیاهی و حیوانی در جهت تلاش برای کنترل شیوع بیماریها و نیز جلوگیری از ارسال میوه و سبزیجات حاوی پس‌مانده آفتها را تضمین کرد. تحت مقررات سخت «سیاست کشاورزی مشترک»^۷، به کشاورزان در مرزهای داخلی گرامت پرداخت می‌شد و بازرسی‌های مرزی مقدمات سهمیه اعطایی به اسپانیا و پرتغال در زمان ورودشان به اتحادیه اروپا^۸ را اعمال کرد.

شصت و سه مورد از پیشنهادهای اوراق سفید بطور کلی در جهت کنترل بیماریها و تجارت دام و همچنین تجارت گوشت، ماکیان، ماهی و محصولات غذایی مشابه بود. علاوه بر آن ۱۸ پیشنهاد نیز در جهت اقدامات بهداشت گیاهی، کنترل آفت‌های عمومی گیاهان و محدودیتهای پس‌مانده آفتها و غیره بود.

از ۸۱ پیشنهاد در این دو دسته اخیر، تنها سه مورد تا آخر سال ۱۹۹۲ لاینحل باقی مانده بود.

(۱-۲) جابجایی مردم

رفع موانع جابجایی مردم از موارد علاج‌ناپذیر برنامه سال ۱۹۹۲ و همچنین بخش ناکام‌مانده فعالیت‌های کمیسیون اروپا بوده است. هنوز عناصر کلیدی از قبیل کنترل پاسپورت و مقررات ویزا در حیطه اختیارات انحصاری دول عضو اتحادیه اروپا باقی است. برای فراهم آوردن زمینه تردد آزاد مردم بر طبق «ماده ۸ الف قرارداد اروپای واحد»^۹، دولتهای عضو تعهد کردند که مقررات مشترکی برای پناهندگان سیاسی، مهاجرت و ویزای ملیتهای خارجی تعیین کنند. همچنین تعهد کردند که نسبت به گسترش شبکه‌های انتظامی و جایگزینی مقررات مرزی با قوانین جدید در مورد تروریسم، قاچاق مواد مخدر، و سایر

تنوع سیاسی، اقتصادی و فرهنگی کشورهای عضو جامعه اروپا و بعضاً احساسات ناسیونالیستی برخی از اعضای این جامعه مانع از حذف کامل مرزهای فیزیکی و جغرافیایی در بین اعضا شده است.

مرزها - نه تسلیم آنها به مقامات مذکور - را بدهند.

گرچه بیانیه ماه مه سال ۱۹۹۲ اشاره داشت که کمیسیون اروپا ممکن است دول عضو نافرمان را در دادگاه به سختی مؤاخذه کند ولی بروکسل هیچ چالش رسمی را تا تابستان ۱۹۹۳ به میان نکشید. در عوض، کمیسیون به یک تأکید ضعیف و ناقص مبنی بر لزوم ایجاد اعتماد قبل از این که بازرسی پاسپورتها کاملاً در سراسر جامعه اروپا بر داشته شود اکتفا کرد. کمیسیون دوباره به شورای اروپا در دیدار سران کشورهای عضو در ژوئن ۱۹۹۳ در کپنهاک تأکید کرد که همه اعضا مطمئن باشند که اهداف ماده ۸ الف در زمینه آزادی تردد مردم کاملاً شناخته شده است.^{۱۴}

اعلامیه پیشین دولت فرانسه مبنی بر این که این کشور بازرسیهای مرزی را برای غیر اعضا ادامه خواهد داد از میزان خوشبینی اعضا کاست. این اعلامیه فرانسه بطور ضمنی اشاره داشت تا زمانی که دول عضو تماماً سیاستهای ویزایی خود را هماهنگ نکنند، فرانسه برخی کنترل‌های مرزی را برای «همه افرادی» که وارد خاک فرانسه می‌شوند اعمال خواهد کرد.

۲) موانع تکنیکی و فنی

اوراق سفید در این مورد واژه کلی موانع تکنیکی را به کار برده که شامل پیشنهادهایی در مورد استاندارد کالا، آزمایش و تأیید، جریان سرمایه، معاملات دولتی، جریان تردد آزاد کارگران و متخصصان، جریان آزاد خدمات، حمل و نقل، تکنولوژی جدید، حقوق شرکتها، مالکیت معنوی و مالیات شرکتها می‌شود. بدون شک این قسمت از اوراق سفید از بزرگترین دسته‌بندیهای این گروه می‌باشد.

۲-۱) استانداردها، آزمایش و تأیید

استفاده از استانداردهای مختلف در هر یک از دول عضو اتحادیه اروپا برای محصولات ویژه می‌تواند مانعی تکنیکی برای تجارت باشد. علی‌رغم ممنوعیت کلی (ایجاد) موانع

عملیات جنایی اقدامات لازم را به عمل آورند. تلاش آنها در قالب سه موافقت‌نامه کلی خلاصه گشت:

- ۱- کنوانسیون دویلین.^{۱۰}
 - ۲- موافقت‌نامه شنگن^{۱۱} در مورد حذف تمامی تشریفات مرزی.
 - ۳- کنوانسیون در مورد مرزهای خارجی.
- از این سه توافقنامه فقط موافقت‌نامه «شنگن» به واقعیت نزدیک شد که با کشورهای فرانسه، آلمان و بنولوکس (بلژیک، هلند، لوکزامبورگ) در سال ۱۹۸۵ پایه‌ریزی شد و تا آخر سال ۱۹۹۲ به کشورهای ایتالیا، اسپانیا، پرتغال و یونان گسترش یافت و نهایتاً قرار شد از آخر سال ۱۹۹۳ به مرحله اجرا درآید.

سه عضو اتحادیه اروپا در آن زمان یعنی انگلستان، ایرلند و دانمارک به قرارداد «شنگن» نپیوستند و بعید به نظر می‌رسد که حتی کنترل‌های اعمالی بر جریان تردد آزاد مردم را به دلیل ملاحظات سیاسی و دیگر اقدامات حذف کنند.

کنوانسیون دویلین بایستی توسط اعضا تصویب شود و کنوانسیون مرزهای خارجی با اختلافاتی که بین انگلیس و اسپانیا بر سر منطقه‌ای^{۱۲} بین دو کشور وجود دارد به بن‌بست رسیده است. کمیسیون اروپا در یافتن راه‌حلی برای بن‌بست موجود بین اعضا بر سر مسئله آزادی رفت و آمد مردم در جامعه اروپا موفق نبوده است. در ماه مه ۱۹۹۲ کمیسیون ابلاغیه‌ای^{۱۳} صادر کرد که وضعیت موجود را در همه سطوح سیاسی نگران‌کننده توصیف می‌کرد و طی آن به دول عضو اتحادیه اروپا تذکر داده شد که به تعهد خود بر اساس ماده ۸ الف در جهت حذف تمامی کنترل‌ها در سرحدات، بدون هیچ استثنایی تا آخر دسامبر ۱۹۹۲ وفادار مانده و به آن عمل کنند.

علی‌رغم بیانیه‌های موفقیت‌آمیز شورای اروپا در مورد ضرورت آزادی تردد مردم، کمیسیون اروپا تنها پیشنهادی ارائه داد مبنی بر این که اعضای نافرمان ممکن است به ملیتهای اتحادیه اروپا اجازه نشان دادن پاسپورتها در

● مشکل تصمیم‌گیری و اجرای یکپارچه مصوبات کمیسیون یا شورای وزیران یا پارلمان اروپا بویژه در زمینه سیاست خارجی، سیاست پولی و سیاست دفاعی در کوتاه مدت حل ناشدنی به نظر می‌رسد.

تکنیکی مندرج در ماده ۳۰ قرار داد «جامعه اقتصادی اروپا»، دول عضو بطور مکرر از مفر قانونی مندرج در ماده ۳۶ این قرارداد مبنی بر این که می‌توانند به دلایل بهداشتی استانداردهای مخصوص خودشان را بر روی کالاها و محصولاتشان اعمال کنند سوءاستفاده می‌کنند. ماده ۱۰۰ همین قرارداد بعنوان هماهنگ کننده استانداردهای دول عضو در صورت بروز اختلاف بین آنها براساس ماده ۳۶ تعیین شده است. با این حال تا اواسط دهه ۱۹۸۰ فرایند بسیار سخت و حساس هماهنگ سازی، از نقطه نظر سیاسی در مواردی به يك كار حجیم در «شورای وزیران» اتحادیه اروپا منجر شده بود.

برای پایان بخشیدن به این بن بست و حذف موانع عدیده جریان آزاد کالا، کمیسیون اروپا اصل شناسایی دوجانبه در مورد مقررات و استانداردهای ملی را مطرح کرد. به جای تلاش در جهت هماهنگ سازی استانداردهای محصولات بیشتر در سراسر جامعه، دول عضو بایستی تاجایی که ملاحظات بهداشتی شان تأمین می‌شد، استانداردهای یکدیگر را شناسایی و قبول می‌کردند.

اصل شناسایی دوجانبه مستقیماً در حکم صادره از سوی دادگاه اروپا در سال ۱۹۷۹ در مورد اختلاف بر سر واردات نوعی نوشابه فرانسوی به آلمان تثبیت شد.^{۱۵} براساس حکم مذکور، در اوراق سفید اعلام شد که به دلیل اضطرابات مهم و جدی، اگر محصولی بطور قانونی ساخته شود و در یکی از دول عضو بازاریابی گردد می‌تواند در سراسر جامعه اروپا نیز آزادانه به فروش رود. با تأکید بر شناسایی دوجانبه براساس تعهدات قرارداد جامعه اقتصادی اروپا و موارد قانونی این جامعه، کمیسیون مایل بود دست از پیشنهادهای متعدد هماهنگ سازی که در شورای اروپا مطرح بود بردارد و حتی پیش نویس‌های بررسی شده توسط کارکنان کمیسیون را نیز نادیده انگارد.^{۱۶} علاوه بر آن، کمیسیون امیدوار بود که ترکیبی از منافع شخصی، احساس مشترک، حسن نیت و فشار سخت، توسل دول عضو را

به ماده ۳۶ قرارداد کاهش دهد. ولی اوراق سفید در نظر داشت که موارد شناسایی دوجانبه را به حداکثر برساند نه این که سیاست هماهنگ سازی را کلاً حذف کند. براین اساس، در هفتم ماه مه ۱۹۸۵ در حالی که اوراق سفید در دست تنظیم بود شورای وزیران اتحادیه اروپا «رهیافت جدید برای استانداردها و هماهنگ سازی تکنیکی»^{۱۷} را تصویب کرد. ۱۸ ره یافت جدید، سیاست هماهنگ سازی قانونی را براساس ماده صد قرارداد جامعه اقتصادی اروپا در جهت ایجاد شرایط سلامتی و بهداشتی محصولات که بایستی با همان ماده قانون مطابقت می‌داشت محدود می‌کرد. دول عضو اتحادیه اروپا بایستی آن شرایط اساسی را به مقررات ملی تبدیل می‌کردند ولی نمی‌توانستند شرایط قانونی بیشتری را برای محصولاتی که مسئله داشت وضع کنند.^{۱۹}

برای راه اندازی سیستم هماهنگ سازی استانداردهای محصولات، دول عضو اتحادیه اروپا بایستی نه تنها در مورد شرایط اساسی به موافقت می‌رسیدند بلکه در مورد سطح تأییدی که جهت ارائه مطابقت ضرورت داشت (مثلاً اجماع کلی در آزمایش و شرایط تأییدی) به توافق می‌رسیدند. در همین رابطه شورای وزیران اتحادیه اروپا در دسامبر ۱۹۸۹ با پذیرش تصمیم پیشنهادی کمیسیون اروپا تحت عنوان «رهیافت جهانی»^{۲۰} شکاف موجود را پر کرد. «رهیافت جهانی» مجموعه‌ای از مدل‌های استاندارد برای آزمایش و تأیید محصولات است که در خیلی موارد برخی اختیاراتی را برای گزینش به تولید کنندگان می‌بخشد. این حق انتخاب شامل درجات مختلفی است که از حداقل قبول مسئولیت هماهنگ سازی از قبیل اعلام سازنده کالا مبنی بر رعایت شرایط اساسی استاندارد تا حداکثر آن را که بطور مثال شخص ثالث بایستی محصول را آزمایش و ارزیابی کند در برمی‌گیرد.

۲-۲) جریان سرمایه

سه پیشنهاد در مورد مسئله جریان سرمایه در جامعه اروپا مطرح شده است. با شروع دهه ۱۹۶۰، ساختار حقوقی در حال رشد جامعه

● اگر جامعه اروپا بتواند مشکل تصمیم گیری واحد سیاسی-اقتصادی خود را حل کند و راه را به سوی اتحاد کامل اروپا هموار سازد مسلماً در تکوین نظام نوین بین المللی نقش مهمی ایفا خواهد کرد.

که ناظر بر آزادسازی صندوق بازنشستگی برای سرمایه‌گذاری در سراسر جامعه اروپاست.

۲-۳) خرید و فروش‌های دولتی

جامعه اروپا حرکت‌های ابتکاری را نسبت به‌گشایش معاملات در دهه ۱۹۷۰ با دو دستورالعمل به قصد افزایش رونق بازارهای عمومی سنتی و حمایت‌شده اروپا که ۱۵ درصد تولید ناخالص ملی جامعه اروپا را شامل می‌شد آغاز کرد. با این حال، خود این شفافیت بازار نقش کوچکی در گسترش موفقیت مناقصات و مزایده‌های عمومی بین کشورها داشت. به دلایل مختلف، از کارشکنی جدی بوسیله مقامات محلی گرفته تا عدم کارایی خود دستورالعمل‌ها معاملات عمومی عمدتاً و شدیداً در انحصار عرضه‌کنندگان ملی باقی ماند. در سال ۱۹۹۲ کمیسیون برآورد کرد که فقط ۲ درصد از ۶۰۰ میلیارد آکو بازار عمومی متعلق به شرکت‌های خارج از جامعه اروپا بوده است. به‌دنبال آن کمیسیون، از این عدم تناسب رقابت تحت عنوان «اشتباه تاریخی» انتقاد کرد و آن را برخلاف روح بازار آزاد توصیف کرد.

۲-۴) جریان آزاد نیروی کار و متخصصین

اوراق سفید شامل پیشنهادهایی است که حق همه شهروندان اتحادیه اروپا را در مورد زندگی و کار در سایر دول عضو به مرحله اجرا بگذارد. این حق در «قرارداد رم» نیز محفوظ است.

مقررات حق سکونت در سراسر جامعه اروپا از ۳۰ ژوئن ۱۹۹۲ به دانشجویان، افراد بازنشسته و دیگر اعضای جمعیت غیرشاغل نیز تعمیم داده شد. مقرراتی که مربوط به کارگران و خانواده آنها می‌شود براساس دستورالعمل‌های ۱۹۶۸ ایجاد شده است که موارد عدم تبعیض در استخدام و حق تأسیس را تضمین می‌کند. پیشنهادهای اوراق سفید برای آن بود که موارد عدم تبعیض به تأمین اجتماعی و یارانه‌های مرتبط با اشتغال نیز گسترش یابد. همچنین در نظر بود که حق

اقتصادی اروپا، آزادی قابل‌ملاحظه‌ای را در جریان سرمایه که بعد از جنگ جهانی دوم دارای محدودیتهای سفت و سختی بود رواج داد. بتدریج که دول عضو جامعه اروپا ثروتمندتر و نسبت به ثبات خودشان مطمئن‌تر شدند بسیاری از اعضا محدودیتهای جریان سرمایه را یک جنبه از میان برداشتند. در همین رابطه اوراق سفید سه دستورالعمل در نظر داشت تا روند آزادسازی جریان سرمایه در داخل جامعه را با یک رشته شرایطی که هدف از آن لغو تدریجی کنترل‌ها تا آزادسازی کامل سرمایه تا آخر سال ۱۹۹۲ بود تکمیل کند.

اولین دستورالعمل که در سال ۱۹۸۵ پذیرفته شد مقررات حاکم بر معاملات سهام قرضه بین مرزها را آزاد کرد. دومین دستورالعمل که یک سال بعد قبول شد، مقررات حاکم بر وام‌های تجاری بلندمدت، معاملات سهام قرضه و پذیرش سهام واحد به بازارهای سرمایه در دیگر دول عضو، مانند بازار بورس، را آزاد کرد. و سومی که در سال ۱۹۸۸ پذیرفته شد جایگزین دو دستورالعمل پیشین گشت. این دستورالعمل، دول عضو اتحادیه اروپا را متعهد کرد تا همه محدودیتها در مورد جریان سرمایه را به جز مواردی که هدف از آنها ادامه جریان نقدینگی بانکهای محلی یا محدودیتهای موقتی در پاسخ به نوسانات اصلی بازار ارز باشد از میان بردارد.

کمیسیون، برقراری این شرایط را که طی دستورالعمل سوم از سال ۱۹۹۰ به مرحله اجرا درآمد بعنوان قدم نهایی در مسیر سیستم مؤثر و باثبات مالی جامعه اروپا قلمداد کرد که لازمه اتحاد اقتصادی و پولی شناخته می‌شد. ممکن است امیدهای کمیسیون با بحران ۱۹۹۲ مکانیزم نرخ ارز به یأس مبدل شده باشد زیرا اسپانیا، پرتغال و ایرلند برای جلوگیری از کاهش ارزش پول خود بسرعت برخی کنترل‌های ارزی را دوباره اعمال کردند. نتیجتاً، ابتکارات در این حوزه شامل دستورالعمل سال ۱۹۹۱ در مورد انتقال (غیرقانونی) پول و یک پیشنهاد می‌باشد

● با توجه به پیچیدگی بازار جامعه اروپا، جای تعجب نیست که خطوط فاصل میان سه دسته از موانع همگرایی اروپا یعنی موانع فیزیکی، تکنیکی و مالی در نظر کمیسیون اروپا روشن و مشخص نباشد.

آموزش، حق اجتماعی و حق سکونت را به ملیتهای بیرون از جامعه اروپا هم که جزو خانواده کارگران جامعه اروپایی بودند تعمیم بخشید. ولی از آنجا که این مقررات باعث افزایش نگرانی اعضای جامعه اروپا در مورد مهاجرت بی‌رویه می‌شد اجرای آن تا سال ۱۹۹۳ در شورای اروپا معوق ماند.

برای تسهیل جریان آزاد نیروی کار میان کشورهای عضو، کمیسیون اروپا برابری انواع مختلف تخصص‌ها و آموزشهای حرفه‌ای قابل دسترس برای دول عضو و نیز حذف محدودیتهای سنتی را که مانع ارائه خدمات آزاد توسط شغل‌های تعدیل شده مانند پزشکی و وکالت می‌شد مورد بررسی دقیق قرار داد. شورای اروپا دو مقررات ویژه در مورد شناسایی دیپلم را به تصویب رساند. علاوه بر آن، کمیسیون بررسی‌های گسترده‌ای را در این مورد بکار بسته و فهرست تطبیقی مدارک و حرفه‌های دول عضو را که بیش از دو دست رشته و مدرک را شامل می‌شود انتشار داده است که به کارفرماها برای ارزیابی مدارک تعدیل نشده کمک می‌کند

۲-۵) آزادی جریان خدمات

اوراق سفید هشت آئین‌نامه مبنی بر آزادی خدمات بانکی که نیازی به کسب مجوز در سایر دول عضو اتحادیه اروپا نداشت پیشنهاد کرد. کمیسیون تلاش خود را بر سه اصل بنا نهاد:

الف) هماهنگ‌سازی شرایط و تنظیم ساختار اساسی در سراسر کشورهای عضو
ب) کنترل کشورهای عضو (مثلاً مسئول بودن شعبه‌های بانک که اداره مرکزی آن در یکی از دول عضو است).
و پ) شناسایی دوجانبه بین مقامات تنظیم کننده.

۲-۶) آزادی حمل و نقل

اکثر بازارهای حمل و نقل بین‌المللی هوایی با موافقت‌نامه‌های دولتی که معمولاً رقابتی هستند تنظیم شده‌اند. موقعیت اروپا مثال بارزی بود از بازاری که از تعدادی بازارهای

کوچک با شرکتهای ملی، نرخ کرایه ثابت و تخفیف‌های کلی فصلی تشکیل می‌شد. همه اینها توسط دو بیست قرارداد دوجانبه که ۲۲ کشور اروپایی را شامل می‌شد تحت پوشش قرار می‌گرفتند. حاصل کار «نرخ گرانتر» برای مصرف کننده بود. کمیسیون در سه مرحله برای حل مشکلات دست به کار شد و شورای اروپا نیز مجموعه مقررات هوایی را در سالهای ۱۹۸۷، ۱۹۹۰ و ۱۹۹۲ پذیرفت که بتدریج در جهت آزادسازی بازار در زمینه‌هایی مانند رقابت در نرخ کرایه، همکاری در ظرفیت مسافر، دسترسی همگان به تمام مسیرها، به کارگیری مقررات رقابتی جامعه اروپا و حق انتقال مسافر بین دو شهر از دو کشور عضو اتحادیه اروپا (کابوتاژ) برای خطوط هوایی اروپایی که قرار است از ژانویه ۱۹۹۷ شروع شود تلاش کند.

قبل از انتشار اوراق سفید، حمل و نقل جاده‌ای بین دول عضو جامعه اروپا کلاً براساس سهمیه بود که حق بار در مسیر بازگشت را محدود می‌کرد و در نتیجه تعداد زیادی از کامیونها مجبور بودند همواره بدون بار در جاده‌های جامعه اروپا در حرکت باشند. علاوه بر آن عواقب آلودگی هوا و ترافیک شدید و افزایش هزینه حمل و نقل را در برداشت. کامیونداران هم از حمل و نقل بین دو نقطه در داخل کشورهای عضو اتحادیه اروپا، به غیر از کشور خودشان، منع شده بودند. وانگهی، کامیونها براساس مقررات کاری و مشخصات فنی متفاوت و اغلب ناسازگار و متضاد مانند محدودیت وزن و حجم، کار می‌کردند.

کمیسیون اروپا تلاش کرد که این مشکلات را با سه ابتکار جدید برطرف نماید:

- ۱) هماهنگی هرچه بیشتر مشخصات فنی و مقررات کار.
- ۲) حذف هرگونه سهمیه‌بندی حمل و نقل جاده‌ای بین دول عضو تا ژانویه ۱۹۹۳.
- ۳) برقراری تدریجی کابوتاژ (از طریق سهمیه) که در صورت اخلال در حمل و نقل محلی می‌توان آنها را تغییر داد

● در اکتبر ۱۹۹۲

کمیسیون اروپا کد گمرکی مشترکی را همراه با مجموعه خلاصه قوانین گمرکی ناظر بر اموری از قبیل ورود، ارزیابی و انبارسازی کالا صادر کرد.

یا لغو کرد.

استانداردهای تبلیغاتی را در تلویزیون‌ها هماهنگ کرد.^{۲۲} دیگر مقررات و دستورالعمل‌های مرتبط شامل تلفن‌های همراه، کُد اروپایی برای سیستم پرداخت‌های الکترونیکی، فرکانس‌های رادیویی، حفاظت اطلاعات و داده‌ها و استانداردهای تلویزیونی می‌شود.

۸-۲) حقوق شرکتها

یکی دیگر از موانع تکنیکی بر سر راه اتحاد اروپا، حقوق شرکتهاست. گرچه ماده ۵۸ قرارداد رُم، مؤسسات جامعه اروپا را قادر می‌سازد که گام‌های بلندی در جهت همکاری و حمایت از شرکتها و کمپانیهای دول عضو بردارند و اهداف مشترکی را دنبال کنند ولی این قرارداد نتوانسته سیاستهای مشترک آنها را در زمینه يك کاسه کردن منابع حقوق شرکتها ادغام کند و سیاست‌های واحدی را ارائه نماید.

کمیسیون اروپا که موفقیت‌های ناچیزی در بقیه برنامه‌های ناظر بر این زمینه داشت، پس از سالها گرفتاری در بن‌بست، نهایتاً دستورالعمل‌هایی را در مورد ضرورت رعایت و حفظ حقوق شرکتها در جامعه اروپا منتشر کرد. این دستورالعمل‌ها شامل ساختار همکاریها، حق رأی و هماهنگ‌سازی قوانین بوده است. براساس تجارب گذشته، تنها پیروزی اعلان اساسنامه شرکت‌های اروپایی از سوی کمیسیون اروپا بوده که موضوعی با اولویت خاص برای بهار ۱۹۹۳ جامعه بوده است ولی علی‌رغم انعکاس نمادین این عنوان، «قانون شرکت‌های اروپایی» به‌عنوان بخش فراموش شده حقوق شرکتها باقی مانده است.

ابتکار قانون (مشترک) شرکت‌های اروپایی ابتدا در سال ۱۹۷۰ پیشنهاد شد ولی تنها پس از گذشت بیست سال یعنی برای سال ۱۹۹۲ امید تصویب نهایی و اجرای آن می‌رفت که با ظهور اختلافات اساسی بین دول عضو اتحادیه اروپا در زمینه جریاناتی از قبیل حقوق کارگران و مقرراتی برای «شورای کار اروپا»، این ابتکار دوباره ناکام ماند. تا اوایل سال ۱۹۹۳ پس از

برقراری حقوق کامل کابوتاژ که گام نهایی در تأسیس بازار واحد حمل‌ونقل بود سرانجام در ژوئن ۱۹۹۳ هنگامی که دول عضو اتحادیه اروپا بر سر روش عادلانه ارزیابی مالیات جاده‌ای از استفاده‌کنندگان خارجی به توافق رسیدند، پذیرفته شد، و این بویژه برای آلمان خیلی مهم بود. در زمینه حمل‌ونقل دریایی، شورای اروپا دستورالعمل‌هایی را پذیرفت که استفاده از سیستم کابوتاژ در بین ملیتهای اتحادیه اروپا در آبراههای داخلی رامجاز می‌داشت.

۷-۲) تکنولوژیهای جدید

اوراق سفید شامل پنج دستورالعمل در مورد تکنولوژیهای نوین با تأکید بر گشودن بازارها به‌روی تکنولوژیهای جدید از قبیل برنامه‌های رادیو تلویزیونی و ماهواره‌هاست. مهمترین آن مقررات عبارت است از:

۱) مقرراتی در مورد شناسایی دوجانبه مصوبات دولتهای عضو اتحادیه اروپا در مورد تجهیزات نهایی ارتباطات از قبیل تلفن، نمابر (فکس) و مودم و غیره.

۲) دستورالعمل در مورد «مقررات شبکه باز»^{۲۱} در زمینه‌های ارتباطات برای اطمینان یافتن از دسترسی به تجهیزات و خدمات ارتباطی. این دستورالعمل دسترسی همه دول عضو اتحادیه اروپا را به اطلاعات ارتباطاتی جز زمینه‌های امنیتی، حفظ اطلاعات یا نیاز به جلوگیری از «تداخل عملیات»، تضمین می‌کند. همچنین این دستورالعمل زمینه‌های تدریجی هماهنگ‌سازی سیاسی اطلاعات و شناسایی دوجانبه را برای پیشرفت کامل در ارائه خدمات ارتباطاتی فراهم می‌کند.

۳) دستورالعمل پیگیری در مورد رقابت آزاد در بازار خدمات ارتباطی «صامت» (از قبیل کتب و نشریات).

۴) دستورالعمل «تلویزیون بدون مرز» که در زمینه آزادسازی بازارهای تلویزیون دول عضو از سیاستهای تبعیضی علیه یکدیگر نقش مهمی داشت. این دستورالعمل همچنین

● کمیسیون اروپا در زمینه یافتن راه حلی برای بن‌بست موجود بین اعضا بر سر مسئله آزادی رفت و آمد مردم در جامعه اروپا موفق نبوده است.

سالها بحثهای بی‌فایده، شامل شانزده جلسه بحث جداگانه در شورای وزیران اروپا، برخی دول عضو ضرورت وجودی حقوق شرکتها را زیر سؤال بردند که هنوز هم اختلافات و موانع حقوقی در مورد قانون مشترک شرکتها در اتحادیه اروپا باقی است.

۲-۹) مالکیت معنوی

کمیسیون اروپا برای رفع موانع تکنیکی در زمینه مالکیت معنوی، ۹ دستورالعمل پیشنهاد کرده که با جنبه‌های مختلف حقوق مالکیت معنوی سروکار دارد و اهم آنها به قرار زیر است:

۱) مقررات ایجاد «علامت تجاری» جامعه اروپا که در میان دول عضو معتبر باشد به همراه دستورالعمل اجرایی آن.

۲) محافظت قانونی از برنامه‌های کامپیوتری یا دستورالعمل نرم‌افزارها.

۳) پیشنهادی ناظر بر حق نسخه‌برداری و حقوق مربوطه در رابطه با انتقال (اطلاعات) از طریق کابل و ماهواره.

۴) دستورالعملی در مورد اجاره و امانت دادن آثار.

۵) محافظت قانونی نوآوریهای بیوتکنولوژی.

با وجود مبارزه جدی بر سر میزان محافظت محصولات نرم‌افزاری، کمیسیون اروپا موفق شد رضایت شورای وزیران را با ۴ مورد از ۹ دستورالعمل فوق تا آخر سال ۱۹۹۲ به دست آورد. مسائل مربوط به محافظت قانونی از نوآوریهای بیوتکنولوژیک و انتقال اطلاعات از طریق کابل و ماهواره به دلیل دشواری یافتن راه‌حل مناسب، به برنامه زمانی سال ۱۹۹۳ موکول شد، اما شکست اصلی در زمینه وضع قوانین مربوط به تأسیس دفتر علامت تجاری جامعه اروپا بود. مباحث لاینحل در مورد محل این دفتر و زبان کاربردی آن هنوز باقی است.

۲-۱۰) مالیات شرکتها

برای پاسخگویی به مسئله اختلاف نرخهای مختلف مالیات بر شرکتها در دول عضو، نهایتاً در سال ۱۹۹۰ شورای اروپا سه

پیشنهاد را پذیرفت که جایگزین مقرراتی شد که تقریباً ۲۰ سال مورد اجرا بود. یکی از این پیشنهادها ناظر بر مالیات‌ستانی از درآمدهایی بود که از ادغام شرکتها، مبادلات سهام و دیگر اشکال بازسازی شرکتها به دست می‌آمد.

پیشنهادهای دوم و سوم روی مسئله مالیات‌ستانی دوباره از شرکتهایی که منشعب شده‌اند و مالیات بر سودهای شرکتهایی که به دیگر شرکتها پیوسته‌اند متمرکز بود. ولی دیگر پیشنهادهایی که هنوز تحت بررسی هستند شامل جبران خسارات شرکتهایی که به شرکتها دیگری در دول عضو پیوسته‌اند و نیز حذف مالیاتهای وضع شده بر منافع شرکتها و نیز پرداخت حق‌الامتياز می‌گردد.

۳) موانع مالی

اوراق سفید شامل يك رشته ابتکارات بلندپروازانه برای هماهنگ‌سازی مالیات‌ها می‌شد و این پیش‌نیازی نه تنها برای حذف مرزها بلکه برای کاهش انحرافات و انشعابات بازار جامعه اروپا بواسطه اعمال مالیاتهای متفاوت بود.^{۲۳}

۳-۱) مالیات ارزش افزوده

از انواع گسترده مالیاتهای غیرمستقیم که بر روی اجناس اروپایی بسته می‌شود و بسیار قابل لمس و شاید مهمترین مالیاتها باشد، مالیات ارزش افزوده است. قبل از سال ۱۹۹۲ نرخ استاندارد مالیاتهای ارزش افزوده بین دول عضو اتحادیه اروپا تا ۱۱ درصد در نوسان بود. برخی دولتها برای برخی کالاها نرخ مالیاتی تجمعاتی و لوکس را اعمال می‌کردند درحالی که برای دیگر کالاها اصلاً مالیات ارزش افزوده‌ای قائل نبودند.

اوراق سفید از دول عضو برای هماهنگ کردن نرخهای مالیاتی دعوت کرد تا ضمن هماهنگی سیاستهای مالیات بر ارزش افزوده، درجهت توسعه سیستم مالیات‌ستانی از فروشهای ماورای مرزی پس از حذف بازرسیهای مرزی گام‌های مؤثرتری بردارند. ولی مسیر دستیابی به هماهنگی مالیاتی بسیار صعب‌العبور بود. زیرا درآمدهای مالیاتی در بسیاری موارد تکیه‌گاه اصلی سیستم رفاه

● برای از میان برداشتن بن‌بست و حذف موانع عدیة جریان آزاد کالا، کمیسیون اروپا اصل شناسایی دو جانبه در مورد مقررات و استانداردهای ملی را مطرح کرد.

● از آغاز دهه ۱۹۶۰ ساختار حقوقی در حال رشد جامعه اقتصادی اروپا برای جریان سرمایه که پس از جنگ جهانی دوم دارای محدودیت‌های سختی بود آزادی قابل ملاحظه‌ای برقرار کرد.

اجتماعی کشورهای عضو را تشکیل می‌داد. به‌همین دلیل دولتهایی که نرخ مالیات بر ارزش افزوده‌شان بالاتر بود مخالف سیاست هماهنگ‌سازی مالیاتی و حتی مخالف پیشنهاد کمیسیون اروپا مبنی بر اتحاد کلی و وسیع مالیاتی بودند. این دولتها واهمه داشتند که به مردم خود توضیح دهند که چرا برای دستیابی به بازار واحد اروپا از سیستم رفاه اجتماعی آنان هزینه می‌کنند.

در سال ۱۹۹۲ این تفکر وجود داشت که نارضایتی عمومی از سیاستهای رفاه اجتماعی دولتها در رد قرارداد ماستریخت توسط مردم دانمارک نقش داشته است. حذف استثنائاتی برای مالیات بر ارزش افزوده مانند غذا یا لباس بچه‌ها مطمئناً به حوادث غیرمترقبه سیاسی می‌انجامید. جایگزینی که از سوی برخی دولتها از جمله انگلستان پیشنهاد شد این بود که سیاست هماهنگ‌سازی مالیاتی معوق بماند و اجازه داده شود تا نیروهای بازار نرخ مالیات را در صورت نیاز، در رابطه با همسایگان تعیین کنند. این پیشنهاد تنها چشم‌انداز برای این ملت جزیره‌نشین بود اما دیگران از آن ترس داشتند که این پیشنهاد به ورشکستگی خرده‌فروشان محلی و قطع درآمد کشورهای منجر شود که درآمد بیشتری از مالیات به‌دست می‌آورند.

نهایتاً دول عضو در ژوئن ۱۹۹۱ بر سر چارچوبه کلی هماهنگ‌سازی مالیاتی به توافق رسیدند. این چارچوب رسماً از اکتبر ۱۹۹۲ پذیرفته شد. عنصر اصلی موافقت‌نامه، قبول استاندارد ۱۵ درصد یا بالاتر برای نرخ مالیاتی از اول ژانویه ۱۹۹۳ بود. قرار بر این شد که نرخ مالیاتهای لوکس از میان برداشته شود اما دول عضو می‌توانستند نرخهای مالیات پائین‌تری تا حد صفر را به فهرست اقلام موافقت شده در طول دوره انتقال ببندند. ولی فهرست مذکور در نتیجه معاملات سیاسی، برخی قوانین خلاف قاعده نیز به بار داد. با این وصف، هنوز سیاستهای مالیاتی واحدی در برخی زمینه‌ها از جمله نرخ طلا، حمل‌ونقل مسافر و اشیاء دست دوم اتخاذ نشده است.

شایان ذکر است که در راستای توافق هماهنگ‌سازی مالیاتی، دول عضو بر سر این که مالیات ارزش افزوده توسط چه کسی و در کجا باید پرداخت شود به موافقت رسیدند. در سال ۱۹۸۷ کمیسیون پیشنهاد زیر را مطرح کرد: مالیات ارزش افزوده بایستی در کشور محل فروش پرداخت شود. برای کارایی بهتر سیستم مالیاتی مصوب، از خریداران و فروشندگان خواسته شد تا معاملات خارجی خود را بطور مرتب به مقامات مالیاتی اظهار کنند.

مصرف کنندگان شخصی که خریدشان را در کشورهای دیگر انجام می‌دهند بایستی مالیات ارزش افزوده خود را در همان کشور محل خرید بپردازند مگر در هنگام خرید اتومبیل که مالیات بر ارزش افزوده در محل شماره‌گذاری خودرو اخذ خواهد شد.

کمیسیون اروپا سیستم مبادله اطلاعات مالیاتی کامپیوتری را برای عرضه اطلاعات ضروری به شرکتهای برقرار کرد. این خدمات کامپیوتری شامل اسامی شرکتهای مشمول مالیات و تعداد آنها در دیگر دول عضو و نیز پرداخت مالیات از طریق کامپیوتر می‌شد.

اینکه آیا این سیستم مالیاتی و نحوه پرداخت آن واقعاً پیشرفتی در پرداخت مالیات بوده یا نه، پرسشی است که برای اکثر تجار و بازرگانان همچنان باقی است: برخی شرکتهای کوچک، سیستم جدید را تهدیدی می‌دانند که آنها را مجبور می‌کند یا معاملات خارجی خود را متوقف کنند یا سطح آن را زیر سقف مجاز (معافیت مالیاتی) نگهدارند، درحالی که این درست عکس اهداف کمیسیون اروپاست. به هر حال کمیسیون اروپا مطمئن است که پس از برطرف شدن مشکلات اولیه شرکتهای درخواهند یافت که این سیستم مالیاتی بسیار به‌صرفه‌تر، راحت‌تر و سریعتر از سیستم قبلی است که در پست‌های مرزی با تأخیر و تشریفات اداری انجام می‌شد.

۳-۲ مالیات بر محصولات داخلی

جنبه دیگر پرونده مالیات غیرمستقیم، مالیات‌ستانی از محصولات ساخت داخل

9. Single European ACT (SEA) Article 8 (a).
10. Dublin Convention.
11. Schengen Agreement.

۱۲. منطقه‌ای به نام Gibraltar

13. Bull. EC 5-192, Point 1.1.7.
14. European Council in Copenhagen, 21-22 June, 1993, Presidency Conclusions, SN 180/93, June 22, 1993.

۱۵. مقامات آلمانی که از حمایت دادگاههای ملی شان برخوردار بودند، فروش نوشابه فرانسوی به نام Cassis de Dijon را به دلیل عدم رعایت استانداردهای آلمان در میزان الکل ترکیبی نوشابه منع کرده بودند. اما در طرح دعوی که توسط واردکنندگان خشمگین آلمانی مطرح شد دادگاه رأی داد که چون این نوشابه بر اساس استانداردهای فرانسه ساخته شده است بنابراین در داخل خاک آلمان نیز می‌تواند به فروش رسد. برای اطلاع بیشتر نگاه کنید به:

“Rowe- Zentral A G vs. Bundesmono Polverwaltung Fur Branntwein” **Case 128/78, Reports of Cases Before the Court (1979): 649-675.**

16. Helmut Schmitl von sydow, “The Basic Strategies of the Commission’s White Paper”, in Ronald Bieber, Renaud Dehousse, John Pinder, and Joseph Weiler, eds., 1992: **One European Market? A Critical Analysis of the Community’s Internal Market Strategy.** Baden - Baden: Nomos Verlagsgesellschaft, 1988, p. 93.

17. A. New Approach to Technical Harmonization and Standards.

18. Council Resolution, May 7, 1985, OJC 136,p.1.

۱۹. برای اطلاع بیشتر نگاه کنید به:

Jacques Pelkmans, “The New Approach to Technical Harmonization and Standards”, *Journal of Common Market Studies*, 25, No. 3, March 1987.

20. “Global Approach”, Council Resolution, OJC 10, January 16, 1990.

21. Open Network Provisions (ONP)

۲۲. برای مثال منع تبلیغات و آگهیهای تجاری در مورد سیگار در تلویزیونهای دول عضو اتحادیه اروپا.

۲۳. برای مثال، گروههای حمایت کننده از مصرف کنندگان به این نتیجه رسیده بودند که هزینه يك خودرو در سراسر اروپا به دلیل اختلاف مالیاتها از قبیل مالیات ارزش افزوده، مالیات بر صنایع و دیگر مالیاتها حدود صددرصد فرق می‌کند.

کشور بود. دول عضو اتحادیه اروپا در مورد ساختار هماهنگ مالیات داخلی و نرخ آن در جولای ۱۹۹۲ به يك توافق کلی دست یافتند که رسماً از اکتبر همان سال مورد پذیرش قرار گرفت. قبل از آن، در مارس ۱۹۹۱، شورای وزیران اروپا تصمیم بر حذف تمامی محدودیتهای مبادلات خارجی توسط مصرف کنندگان عادی گرفت. هنگام نرخ گذاری هماهنگ، شورای اروپا سقفی را برای مبادلات این نوع کالاها در نظر گرفت که به مأمورین مالیاتی در تشخیص مصرف کننده عادی از بازرگانان و سوداگران کمک می‌کرد. براساس این سقف مجاز مثلاً هر شهروند می‌توانست تا ۸۰۰ نخ سیگار را برای مصرف شخصی خود به کشور دیگری از جامعه اروپا وارد کند.

نتیجه منطقی حذف مرزهای مالی باید برچیده شدن «فروشگاههای معاف از مالیات» در فرودگاهها و کشتیها باشد. ولی در این مورد اقتصاد بر منطق غلبه کرد: بسیاری از فرودگاهها و بنادر بیشتر درآمد خود را از این فروشگاههای پرسود بدون مالیات به دست می‌آورند. از همین رو شورای وزیران تصمیم گرفت که حذف اینگونه فروشگاهها را تا سال ۱۹۹۹ به تعویق اندازد.

یادداشت‌ها

1. White Paper, see: European Commission, 85 (310) Final, June 14, 1985.

۲. اوراق سفید، برای مثال، شامل پیشنهاداتی در مورد کنترل صدای دستگاه چمن زنی یا مالیات برای سوخت داخل باک کامیونها هم می‌شود.

3. Single Administrative Document (SAD).

۴. اما برخی مدارک برای بعضی از کالاها از قبیل محصولات دمنظوره نظامی - غیر نظامی به قوت خود باقی ماند.

5. Common Customs Code.

6. Council Regulation, 2913/92, Bulletin of European Community.

7. Common Agricultural Policy (CAP).

۸. اسپانیا و پرتغال در سال ۱۹۸۶ وارد اتحادیه اروپا شدند.

● در زمینه حمل و نقل دریایی، شورای اروپا دستورالعمل‌هایی را پذیرفته است که استفاده از سیستم کابوتاژ در بین ملیت‌های اتحادیه اروپا در آبراه‌های داخلی را مجاز می‌دارد.